

RÖTT

NUMMER 4/2019

KRÖNIKA:

”Behovet av en bred uppslutning och solidaritet har inte minskat idag, tvärtom.”

ANNELI JORDAHL

Författare med klass

**Följ med när
Gemensam Jul
firas i Rågsved**

**Utmaningar
för Angereds
socialtjänst**

**Arbetsplatsolyckor
och julmust med
Ali Esbati**

**Fördjupning:
En nalkande
lågkonjunktur?**

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

FOTO: DANIELA BACKLUND

4

En riktigt röd jul

Gemenskap och samarbete fyller Nya Rågsveds Folkets Hus när det lagas mat och fixas inför det årliga eventet Gemensam Jul. Hit är alla välkomna på julafton.

FOTO: AGNES STUBER

18

Facksnack med Ali

Twitterkändis och politiskt engagerad på heltid. Som arbetsmarknadspolitisk talesperson vill Ali Esbati stoppa döden på arbetsplatserna.

ILLUSTRATION: MIA FERNAN

24

Lågkonjunktur påväg

Vi har genomgått flera finanskriser med stora konsekvenser som följd. Nu hopar sig molnen igen – en lågkonjunktur är att vänta. Varför fungerar inte systemet?

Rapporteringen från Chile, Norra Syrien, Irak och Libanon är minst sagt undermålig och den matnyttiga information som sipprar igenom kommer snarare från aktivister på plats.

Amra Bajric, sida 9

Hör av dig! Har du tips eller synpunkter till Rött? Skriv och berätta!

Agnes Stuber, redaktör

Nu har jag tagit över som redaktör för Rött, vilket känns jättekul! För att göra en så bra tidning som möjligt får du gärna höra av dig till mig med tips och synpunkter eller kommande samarbeten – och få chansen att vinna en bok!

Tips!

Rött kommer även ut som taltidning. Ladda ner på www.vansterpartiet.se/rott/

Rött utges av Vänsterpartiet. Ansvarig utgivare: Aron Etzler **Redaktör:** Agnes Stuber agnes.stuber@vansterpartiet.se 070 152 57 50
Omslag: Agnes Stuber **Prenumeration & adressändring:** Pren. 200 kr/4 nr, medlemservice@vansterpartiet.se **Annonsinfo:** www.vansterpartiet.se/rott
Postadress: Rött, Vänsterpartiet, Riksdagen, 100 12 Stockholm **Utgivning:** 4 nummer per år, ca 28 000 ex. **Tryck:** Billes AB, 2019. Extra nr beställs i Vänsterpartiets webbshop **före** tryck. Info i webbshopen! **Taltidning:** Beställ Daisyskiva via 08-61 56 60 eller lyssna på www.vansterpartiet.se/rott/

Vad får du och jag betala?

Direktör Leif Östling blev känd för allmänheten genom att ha placerat pengar utomlands för att undvika skatt. Hans försvar var åtminstone rakt på sak: "Vad fan får jag för pengarna?"

Ja, många av samhällets absolut rikaste har länge undrat vad de egentligen får för pengarna. För den som ärver sin ställning och dessutom bor i rätt kvarter verkar det onödigt att ordna ett skolsystem som fungerar någon annanstans än just där. För den som får en lägenhet i present av sina föräldrar behövs inte statlig bostadspolitik. För den som betalar årskort på ett spa är det obegripligt med kommunala simhallar. Man ska vara sparsam, säger borgerlighetens politiker, och menar då aldrig att miljonärer ska sluta åka på utlandssemester fyra gånger om året, eller att det på något sätt skulle vara slösaktigt att ge konsulter miljoner. Nej, borgerligheten, som är historiskt känd för idealet sparsamhet, menar alltid andra människors inkomster och möjligheter att bygga ett bra liv.

Den sittande regeringens politik är kronan på verket för vad borgerliga politiker velat se i decennier: En socialdemokratisk regering som skär i välfärden och lämnar pengarna till den rikaste

procenten. Vilket leder till att det nu är jag och du som betalar.

Det är Stina som betalar för regeringens bostadspolitik. Genom att stå i kö till 2027.

Gösta får äta fryst mat på äldreboendet. Så att regeringen ska kunna fortsätta sänka skatten för miljonärer.

Fatima betalar för nedskärningarna i skolan. Med sina barns framtid.

Borgerligheten har fått genomföra sin politik, inte sällan med hjälp av Socialdemokraterna. Nu är Sverige mer orättvist än det varit sedan 1930-talet.

Tro inte för en sekund att moderater och sverigedemokrater tänker göra det annorlunda. Sverigedemokraternas första beslut när de fick vara med och styra en kommun var att spara på skollunchen för eleverna i Staffanstorp.

Nu är det upp till dig, mig och Vänsterpartiet.

ARON ETZLER

Nu är det upp till dig, mig och Vänsterpartiet.

Tomten bor i Rågsved

Varje år firas Gemensam Jul i Stockholmsförorten Rågsved. Volontärerna sätter sin prägel och besökarna skapar gemenskap. Förra året var Rött på besök både under förarbetet och själva julfirandet.

Volontärerna

Det är dagen före dopparedagen och i Nya Rågsveds Folkets Hus pågår aktiviteter i alla rum. Volontärer på Gemensam Jul står och sitter i grupper och pysslar med de uppgifter de blivit tilldelade. I ständig rörelse är Rosa Lundmark, med en plastficka full av papper under armen.

– Det här är ju den riktiga julen för mig, det måste jag faktiskt säga. Min familj har förstått att det är viktigt för mig och accepterat det, berättar hon om sitt engagemang.

I tio år har hon varit med och arrangerat Gemensam Jul i Rågsved, ett julfirande med traditionell julmat, musik och aktiviteter för barn, och som är öppet för alla under julafton varje år. Det startade 1981 och nu förändras Gemensam Jul lite från år till år beroende på besökarnas och volontärernas åsikter.

– En del volontärer har varit med i många år och det är så bra. De blir kungar och kan tänka att så där gjorde vi förra året men i år gör vi på det här sättet istället, säger Klas Ek som också varit med och arrangerat Gemensam Jul flera år.

Tillsammans med Rosa Lundmark sitter han i styrelsen för Nya Rågsveds Folkets Hus. Även Lisa Gustafsson är med och arrangerar sedan många år, men i år är hon höggravid och kommer inte vara med på själva julafton.

– Det bästa är när de första gästerna kommer, innan är allt kaos. De äldre piggar på sig och det brukar alltid vara någon som glömmer rullator eller käpp och går hem utan dem för att de fått så mycket energi, säger Klas Ek och blir tårögd.

Små kluster av människor befinner sig på olika platser i lokalerna. Det finns bland annat barn- och ungdomsrum, vegokök, storkök och skyltverkstad. I år är det totalt 67 som är volontärer och drygt hälften har varit med tidigare. Det går att anmäla sig genom Volontärbyråns hemsida där en får fylla i vad en har för erfarenheter.

– Vi har en fri inställning. Det blir inte fel utan det kan bara bli annorlunda när volontärerna bestämmer lite själva. De får hålla på, vi har inga strikta regler hur det ska vara utan det får växa fram, säger Klas Ek.

– Volontärerna är så olika, en del är tusenkonstnärer och hittar på massa saker och en del vill att det ska vara lite mer exakt, fortsätter Rosa Lundmark.

Bryter det traditionella firandet

I storköket står några rutinerade volontärbetare och sysslar med olika saker inför morgondagen. Martina Tallstrand har preppat köttfärsen till köttbullarna och har ansvar för revbensspjällen. ▶

Vänsterpartisterna Rosa Lundmark och Klas Ek har varit med och arrangerat Gemensam Jul flera år.
- Det här är ju den riktiga julen för mig, säger Rosa Lundmark.

Det är bra stämning under förberedelserna inför det gemensamma julfirandet.

Motiveringen till att volontärarbeta på julen är kopplad till att vilja bryta med det traditionella familjefulfirandet, som hon ofta tycker är väldigt kommersiellt och materiellt.

– Det som är det positiva med att volontära är att familjen inte kan “guilta” en för att jag inte firar jul. För jag gör ju ändå någonting bra. På julafton går jag oftast ut med kompisar och dricker öl i stan, berättar Martina Tallstrand.

När hon var tjugo år tipsade hennes mormor, som bodde i området, henne om att söka volontärarbete på just Gemensam Jul. Senaste åren har hon arbetat med i stort sett samma människor i köket och hon trivs med det.

– Jag tycker det är skönt att vara i köket för det finns alltid något att göra och man behöver inte prata med folk hela tiden om man inte känner sig jättesocial. Det blir väldigt bra stämning här, det är skönt och blir inte för mycket folk och ljud.

Vid bänken mitt emot står äkta makarna Anna och Thomas Mandelstam och finhackar. Spontant har de kommit på att de ska göra en rysk sallad som kallas “sill under pälsen”. De är med för tredje året i rad och volontärarbetade tidigare i kyrkan. Annas ena son Jonas Mandelstam är också med på Gemensam Jul men tillhör en annan arbetsgrupp.

– Jag tycker det är fantastiskt att fira med så många människor. När jag kom till Sverige 1986 med mina tre barn var jag

jätteensam och hade verkligen uppskattat om jag vetat om något sånt här firande, säger Anna Mandelstam.

När arbetsdagen lider mot sitt slut har Rosa Lundmark, Klas Ek och Lisa Gustafsson samlats i volontärrummet för att gå igenom det sista. Rödmönstrade förkläden ligger i en stor plastback och tomteluvor ligger staplade på bordet.

Thomas Mandelstam sticker in huvudet genom dörröppningen.

– Vi ses imorgon, vet ni vilken tid?

– Ja, nio! ropar Klas Ek till svar.

Julafton är här

Stämningen är lite mer hektisk än föregående dag, julafton är här.

– De första kommer ju exakt i tid så folk är lite stressade nu, säger Klas Ek som står uppklädd i röd kavaj mitt i smeten.

I kylrummet finns mängder av mat noggrant förberedda till julbordet. Ägghalvor, lax och kalvsylta samsas om plats tillsammans med julmust och sill. Den första timmen är reserverad för de äldre besökarna från serviceboendet. De kommer med personal, men en del har även anhöriga med sig. Thomas Mandelstam är ansvarig för rullatorparkeringen i matsalen idag. Alla rullatorer märks upp med namn så att det inte ska ske någon förväxling vid hemgången.

Rågsved

Rågsved är en stadsdel i Stockholm i Söderort. I Rågsved röstade i genomsnitt 22,4 procent på Vänsterpartiet.

Gemensam Jul

Gemensam Jul startades 1981. Nu hålls det i Nya Rågsveds Folkets Hus och är ett samarrangemang mellan Nya Rågsveds Folkets Hus, Salongerna, stadsdelsförvaltningen, Vantörs församling, föreningslivet i Vantör samt olika bostadsbolag.

Nya idéer. Anna och Thomas Mandelstam volontärer för tredje året på Gemensam Jul och har spontant kommit på att laga "sill under pälsen", en rysk sallad.

– Det är ett hedersamt uppdrag, säger Thomas Mandelstam leende.

De flesta volontärer passar på att äta tidigt under dagen när de äldre är där, sedan blir det full fart för att hålla undan och ta emot nya besökare. Efter att strömmen gått under första delen av serveringen har Rosa Lundmark och Klas Ek haft fullt upp för att hitta lösningar på detta. De finner tid för en liten paus och julmat först under eftermiddagen.

– I början hade jag mer tid att sitta ner och samtala med folk och de kunde berätta om vad det betyder för dem att komma hit, säger Rosa Lundmark.

Nu är hon ofta volontärernas mittpunkt och saker och ting ska hela tiden stämmas av och lösas. Efteråt ska hon fira med familjen och Klas Ek firar tillsammans med sin sambo.

– Det man minns mest är samtalen man haft med besökare genom åren när de berättar om sina liv och jag minns när min sons tidigare klasskompis från småskolan kom ett år med sin mamma. De hade haft det jätteknapert och vi hade bara julklappar till småbarnen så hon viskade till mig och frågade om hennes son kunde få en karamellpåse, fortsätter hon berätta.

Besökarna

Vid änden av ett långbord sitter Kerstin Hultsäter i en rullstol. Dottern Lena Hultsäter matar henne omsorgsfullt. I våras gick Lena Hultsäters pappa bort så det är första gången de är här. I fem och ett halvt år bodde föräldrarna tillsammans i en servicelägenhet och då brukade resten av familjen fira med dem där.

– Det känns jättestemt att vara här. Det är fantastiskt att känna julkänslan och otroligt imponerande, säger Lena Hultsäter som också berättar att julen alltid betytt mycket för mamma Kerstin.

Idag är Kerstin Hultsäter 86 år och för drygt tio år sedan fick hon Alzheimers sjukdom. Hon är finklädd och sitter lugnt vid bordet intill sin dotter.

– Jag vill ju träffa mamma på julaften även om hon inte vet vem jag är. Det är ett eller två år sedan hon glömde bort vem jag var, berättar Lena Hultsäter.

En del av de äldre besökarna är mer pratsamma än andra. Vissa tycker gemenskapen och julbordet är fantastiskt, för de har inte så mycket släkt eller vet inte ens om någon kommer komma att hälsa på dem under julen. Några tycker att detta är lagom mycket

"Det är fantastiskt att känna julkänslan och otroligt imponerande."

Besökare. Kourda Shawkat dricker ofta kaffe på Nya Rågsveds Folkets hus, och besöker Gemensam Jul med barnen Karo och Mir.

"Man får kontakt med sina nya och gamla grannar här."

julfirande för deras del och har valt att ta det lugnt och inte fira med familj och släkt.

På torget utanför har kön för att komma in blivit lång inför den allmänna öppningen. Volontärerna i entrén serverar korv till de köande och delar ut varsin lott till de som går in. Under hela dagen ska så många som 500 personer besöka Gemensam Jul.

Gemenskap och god mat lockar

På eftermiddagen har tre vänner slagit sig ner vid ett av borden i matsalen. Armi Hirvaskoski, Jerry Hellström och Robert Oskarsson är alla Rågsvedsbor och har varit på Gemensam Jul många gånger. De tycker alla att gemenskapen och den fantastiskt vällagade maten är det bästa med att vara här.

– Man får kontakt med sina nya och gamla grannar här, säger Armi Hirvaskoski, som bott i tre olika lägenheter sedan hon flyttade till Rågsved på 2000-talet.

Både Armi Hirvaskoski och Jerry Hellström har sin släkt i Finland. Robert Oskarsson firar inte med släkten nu för tiden.

– Oftast är det väldigt ensamt och fattigt så man har tur om man träffar en kamrat. Det är kul att

kunna gå hit och träffa polare och babbla lite, säger Robert Oskarsson.

I barnrummet sitter tvåbarnspappan Kourda Shawkat vid ett bord och ser på sina söner Mir, 6, och Karo, 4, när de leker. Till vardags brukar han dricka kaffe i kaféet som finns här på Nya Rågsveds Folkets Hus. Han tycker att det är bra att komma hit för det är så många kulturer som blandas och alla vill prata.

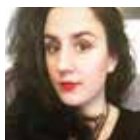
– Jag vill inte att mina barn ska känna sig utanför, de ska också kunna berätta om sin jul på förskolan. Hemma har vi julgran och har lagt paket och ställt fram pepparkakor och mjölk till tomten. Pojkarna tycker det är kul att vara här och leka, berättar han.

Ett av barnen har hittat en ficklampa som han stolt visar upp. De har likadana luvtröjor och leker på golvet och kryper in under ett dukklätt bord.

Överallt pågår full aktivitet fram till dagens slut. Efter sista insläppet får en del besökare hjälp med att plocka med sig överbliven mat hem, medan en del av volontärerna har börjat förbereda för städning. Många av dem ska vidare till annat firande med familj eller vänner. Alla är glada och avslappnade, ännu en lyckad gemensam julafton är till ända.

TEXT & FOTO: **DANIELLA BACKLUND**

Vi mobiliserar för något större

Amra Bajric

Krönikör

Karl-Petters avgång.

Karl-Petter Thorwaldsson, ordförande för LO, avgår. Starkt att lämna facklan vidare.

Integrations-offensiv.

Stefan Löfven vill lansera en integrations-offensiv, där nyanlända ska rensa stränder. Oklart hur S integrationspolitik skiljer sig från högerns.

1939 samlades en grupp akademiker och andra från samhällets övre skikt för att diskutera hur Sverige kunde hjälpa sin närmsta granne i öst - Finland. Hitlers Europa var ett faktum och de såg att för att stå emot rådande världsordning krävdes det mer kollektivism och solidaritet än att rå om eget hus.

Mötet resulterade på sikt i den svenska frivilligkåren för Finlands sak. De frivilliga kom från alla yrken och samhällsställningar. Över hälften var så kallade kroppsarbetare, men även intellektuella kretsar var väl representerade. Det var en bred uppsamling av svenskar, för att hjälpa de finska grannarna under en svår tid.

Det är med både sorg och stolthet vi idag måste konstatera att Finlands sak fortfarande är vår. Det enda som har förändrats är att våra finländare i nöd idag kommer från Chile, Libanon, Kurdistan och Irak - förenade av ett gemensamt hot: Neoliberalismens totalitarism och ovilja att ge den vanliga människan ett dragligt liv.

Det är inte självförhållande att påstå att denna solidaritet bygger på socialismens idé och praktik om internationell solidaritet och organisering. Vi har sedan 1968 vänsterns mobilisering och storhetsdagar pratat om bristen på solidaritet i samhället, om hur fragmentering och snarstuckenhet blivit vänsterns ledord och hur vi anstränger oss till det yttersta för att hitta olikheter.

Samtidigt som vi står upp för våra värden ser vi med både avund och förbittring på när höger vinner väljare efter väljare under den gemensamma parollen "vi mot dom". Inte ens invandrarna eller pensionärerna är längre ett säkert kort för vänstern. Just därför är det hoppfullt att vänstern tar på sig ansvaret att leda mobiliseringen och i stor uträkning rapporteringen från det folkliga upproret mot liberalismen och kapitalismen

världen över. Rapporteringen från Chile, Norra Syrien, Irak och Libanon är minst sagt undermålig och den matnyttiga information som sipprar igenom kommer snarare från aktivister på plats än arbete utfört av gedigna och engagerade journalister.

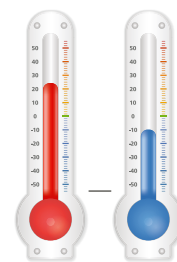
Det svenska majoritetssamhället såg vikten av att stå upp mot nazismen och hjälpa sin granne under andra världskriget. Behovet av en bred uppslutning och solidaritet har inte minskat idag, tvärtom.

"För att stå emot rådande världsordning krävdes det mer kollektivism och solidaritet än att rå om eget hus."

Därför gör det mig glad att se att vänstern idag återigen visar solidaritet och mobiliserar för något större, ett gemensamt världsligt projekt för att världsmedborgaren ska få det bättre. Ett steg närmare solidaritet och förhoppningsvis flera steg längre bort från kapitalismen. Vänstern har en skyldighet att hjälpa våra aktivister som dag ut och dag in intar gator och torg. Att göra deras röst hörd och sprida deras budskap. För att deras sak är vår.

Det är också vänsterns skyldighet att elda på folkets vrede och visa för resten av Sverige att våra rasifierade kamrater har en låga som inte släcks. Det är politiskt engagerade personer som är förutsättningen för det vi vill att Sverige ska vara - grundade i en internationell solidaritet med krav på ett värdigt liv för alla. Och varanda kapabel svensk som inte står vid deras sida borde skämmas.

Bara Rött

Många butiksanställdas lön ligger under fattigdomsgränsen.

RÖTT I SIFFROR:

6

procent låg arbetslösheten på i Sverige i september. SCB fick efter felaktig datainsamling på grund av en misslyckad upphandling revidera sin tidigare siffra på 7,1 procent.

Källa: Arbetet

3,3

miljarder kronor dyrare beräknas det kritiserade projektet Förbifart Stockholm bli. Dessutom försenas öppnandet med fyra år och förväntas bli klart först 2030.

Källa: Trafikverket

110

stridsflygplan. För samma kostnad som flygplanen skulle det gå att stoppa könsbaserat våld, mördarödligheten och ge alla kvinnor tillgång till preventivmedel fram till år 2030.

Källa: FN

1/3

av de som arbetar mellan 20-34 timmar i veckan inom detaljhandeln har en lön under fattigdomsgränsen utan ob-tillägget. Gränsen låg 2018 på 12 685 kronor i månaden efter skatt. Källa: Handels

Ett år att minnas

I år uppmärksammades flera händelser, såsom det nazistiska mordet på den fackliga aktivisten Björn Söderberg, som skedde för 20 år sedan, Berlinmurens fall för 30 år sedan och Olof Palmes tillträde som statsminister för 50 år sedan. Men det var också 5 år sedan den grekiska upploppshunden Loukanikos (grekiska för korv) gick bort.

Loukanikos var närvarande på alla upplopp och demonstrationer i Aten under oroligheterna i samband med skuldskrisen. Loukanikos började sitt politiska engagemang genom att följa med vänstergruppen EAAK på demonstrationer, men bytte sedan politisk övertygelse och anslöt sig till anarkisterna.

FOTO: LIBCOM.ORG

TRE DJUR I RAMPLJUSET

Den senaste tiden har flera utrotningshotade djur fått välförtjänt uppmärksamhet. Här listas tre av dem:

1. SILVERRYGAD MUSHJORT

I tre decennier har världen trott att den lilla hjorten varit utdöd, men i november fångades den på bild i Vietnam.

2. ALPIN DINGO

I Australien hittades en hundvalp som sedan visade sig vara en ovanlig alpin dingo. Den hade förmodligen tappats av en rovfågel. Nu har dingo en egen instagram: @wandi_dingo

3. GULÖGD PINGVIN

På Nya Zeeland hålls varje år tävlingen Bird of the Year. Detta år vann denna asociala pingvin som kommunicerar genom skrik. Det var mycket upprörda känslor i samband med tävlingen, bland annat anklagades Ryssland för att ha påverkat resultatet.

RÄTTELSE

I Rött Nr 3-2019 hittade vi inga fel den här gången.

/Redaktionen

Vi tar tempen

Röd och het eller blå och kall? Vem hamnar på plus och vem på minus? Rött vet!

+75 Kan det vara något bra med kol? Ja om kolet sitter i Greta Thunbergs ögon när hon spänner blicken i Donald Trump och säger "Hur vågar ni" i FN!

FOTO: YOUTUBE

+10 Madeleine och Carl Philip och deras barn får inte del av apanaget. Kungaparet har väl blivit dyrare i drift, priset på botox och kaffe till flickorna har gått upp.

-24 Järfälla kommun anser att en handskulpterad sjöstjärna av konstnären Charlotte Öberg Bakos, en offentlig utsmyckning som skulle stått på Viksjö torg, är kommunistisk, eftersom den är röd. Stjärnan måste målas gul eller skrotas. När ska de skrota den kommunistiska kräftsivan?

-38 "Kuddflickor" kallas skötsamma flickor som lärare placerar mellan bråkiga pojkar för att få ordning i klassrummet. Kan det vara av det skälet som Stefan Löfven kallar sin regering för "feministisk"?

-50 "Den egoistiska parasiten till undersköterska som uttalar sig borde skämmas. Ingen har rätt att sko sig på någon annans arbete", twittrade Allras styrelseordförande Gunnar Axén, om undersköterskan Helen Schönbäck. Nu åtalas Gunnars arbetskompisar i Allra-ledningen i tidernas största ekobrottsmål, åklagaren menar att de stulit 170 miljoner kronor från pensionsspararna. Vi hoppas att ingen av dem kommer att bli knuffad av en pensionär och blir i akut behov av en undersköterska.

Hej Jeffrey Peplowski!

Ny medlem

Personligt

Ålder: 20 år

Bor: i Sveg, Härjedalen

Gör: Jobbar som resurs på högskolan i Sveg

Läser: Mycket litteratur om historia, då det är ett ämne som jag är intresserad av

Tittar på: Vår tid är nu på SVT

Vänsterpartiet är det mest mänskliga partiet.

Historiskt intresserad och politiskt engagerad

Varför gick du med i V?

- Jag gick med i Vänsterpartiet då jag anser att det är det mest mänskliga partiet. Vänsterpartiet tar mest hänsyn till vad människor faktiskt vill och behöver.

Vilka frågor är viktiga för dig?

- De frågor som är viktigast för mig är frågor gällande välfärd: skola, sjukvård, äldreomsorg och

liknande. Med andra ord kan man säga att det är frågor som rör den offentliga sektorn.

Du arbetar som resurs på en skola - vad tycker du behöver förbättras med skolan?

- Jag tror att en reform som är viktig vore att ge ansvaret för skolan till staten, det tror jag skulle vara det viktigaste för att förbättra situationen.

FOTO: PRIVAT

GE DIN SYNPUNKT - VINN EN BOK!

Skriv till oss och ge din synpunkt om det här numret av Rött. Vad tycker du var bra? Vad var mindre bra? Vad skulle du vilja läsa om i kommande nummer? Du har chansen att vinna *Jag kommer med stryk* av Nanna Johansson eller *This world sucks. So I made my own* av Nattsiktet. Adressen hittar du på sidan 2.

Bild ur *This world sucks. So I made my own* av Nattsiktet.

Julbak med Jonas

Snart är julen här så vi har brett om Jonas Sjöstedts bästa julkaksrecept på äppelbröd med hasselnötter.

Du behöver:

- 1 dl hasselnötskärnor
- 3 krm torrjäst
- 2 dl kallt vatten
- 2 st äpplen, grovrivna med skal
- 2 msk mörkt muscavado- eller farinsocker
- 2,5 dl rågsikt
- 4 dl vetemjöl
- 1,5 tsk salt
- En nypa kanel
- En nypa kardemumma

1. Rosta nötterna i en torr stekpanna. Låt svalna.
2. Rör ihop alla ingredienser till en deg. Den behöver inte knådas, bara röras tills den precis går ihop. Täck och låt degen jäsa i rumstemperatur i cirka 8 timmar.
3. Smör en form (1,5 liter) och klicka ner degen. Strö på lite mjöl, täck med bakhandduk och låt degen jäsa i cirka 45 minuter.
4. Sätt ugnen på 250 grader minst 30 minuter före gräddning.
5. Klipp några snitt i degen och sätt in formen strax under mitten av ugnen. Sänk temperaturen till 200 grader och grädda i cirka 55 minuter. Vänd eventuellt ut brödet och grädda utan form de sista 10 minuterna - det ger en bra yta runtom.
6. Låt brödet svalna en stund på galler innan du skär i det.

Tips!
Börjar brödet bli torrt? Rosta i brödrost och det blir nästan ännu godare!

Uppe på "Hjällbos Beverly Hills" finns en del av Angereds socialkontor beläget. Här arbetar socionomen Helen Edenryd.

Socialsvängen som går utför

Runtom i Sverige kämpar socialtjänsten i motvind. Rött har gjort ett nedslag på landets största socialtjänst och tillika nedskärningarnas epicentrum: Angered.

Det brukar ibland skämtsamt kallas för "Hjällbos Beverly Hills", säger socionomen Helen Edenryd medan vinden tar tag i hennes hår.

Vi står utanför ett av Angereds socialkontor, en babyblå byggnad uppe på en höjd, med utsikt över Hjällbo, i stadsdelen Angered i Göteborg. Angereds socialkontor är ett av norra Europas största med flera kontor utspridda över stadsdelen. Det är en stadsdel som skiljer sig från övriga stadsdelar i Göteborg genom att ha en väldigt hög andel barn och unga.

Helen Edenryd har arbetat här i nästan elva år och suttit på olika enheter. Nu arbetar hon på mottagningen just för barn och unga.

– Vi är ofta en första ingång för dem som behöver hjälp. Vi tar också emot många orosanmälningar. Då är vårt jobb att göra en bedömning utifrån anmälan och efter ett möte med familjen för att se om vi behöver gå in med stöd på studs, eller om vi ska göra en större utredning. Vi gör alltid en skyddsbedömning ifall barnet behöver skydd omedelbart.

På Helen Edenryds enhet arbetar ungefär nio personer, varav några på deltid. De har hand om mellan 100 och 200 orosanmälningar varje månad.

Det innebär att det är minst ett besök om dagen, ibland flera.

Arbetsdagarna börjar med att enheten sitter ner tillsammans och går igenom gårdagens orosanmälningar. Det kan exempelvis vara en orosanmälan från ett barns skola. Då träffar socialsekreteraren familjen och går igenom anmälan, ibland tillsammans med skolpersonalen. Nästa steg är att se om det finns någon lösning, om föräldrarna är i behov av stöd och vill ansöka om hjälp.

– Om vi beslutar att vi behöver utreda vidare skickas ärendet till de utredande socialsekreterarna, som arbetar en längre tid med ärenden. De sätter in insatser om det behövs, säger Helen Edenryd.

Brist på socialsekreterare

Men det är inte alltid rätt insatser kan sättas in. Det råder brist på socialsekreterare i hela landet och det är hög personalomsättning där många lämnar för andra jobb. Personal som lämnat yrket vittnar om hög arbetsbelastning och resursbrist, vilket tär på krafterna. Helen Edenryd håller med.

– Man använder sig mycket av sig själv och får höra mycket jobbigt. Det kan leda till sekundär traumatisering*, säger hon. ▶

*Sekundär traumatisering

Kan uppstå när personal återkommande bemöter personer med trauman. Sekundär traumatisering kan leda till hög stress, avtrubning av känslolivet, psykisk ohälsa och utmattning bland annat.

Stolt. Hellen Edén har arbetat på socialtjänsten i Angered i snart elva år och är stolt över sitt arbete.

Fackligt möte. Jonas Sjöstedt och Maj Karlsson på besök på socialkontoret i Hjällbo för att träffa fackliga representanter och chefer.

– Vi som arbetar här är ju engagerade individer. Det finns en glöd hos oss – vi vill människor gott. Jag vill vara kvar här, men de behöver ta till vara på oss.

Med ”de” menar hon stadsdelsförvaltningen som redan 2018 gjorde stora nedskärningar inom Angereds socialtjänst. Då var det 88 miljoner kronor som skulle skäras ned. Nu väntas nya nedskärningar som innebär att minst 50 tjänster kommer att försvinna från främst arbetsmarknadsenheten.

– Vi på barn och unga har inte drabbats direkt av nedskärningarna, än. Vi bedriver lagstadgad verksamhet och det är lättare att skära ner på annat. Men det pratas om det såklart. Det påverkar ens motivation, det känns nedslående att arbeta på en förvaltning med så dålig ekonomi. Vi pratar om hur det kommer att bli och hur arbetsmiljön kommer att påverkas, säger Hellen Edén.

Finns stora utmaningar

Molnen har hopat sig över Angereds centrum när jag träffar Viktoriya Levin, fackligt huvudskyddsombud för Vision. Det duggar lätt mot fönstret som vetter ut mot närsjukhuset mitt emot stationen. Även hon är bekymrad över utvecklingen.

”Det har inte funnits en bra dialog mellan arbetsgivare och anställda.”

– Vi har stora utmaningar framöver. Även före nedskärningarna hade vi svårigheter att möta den typen av problematik som finns här. Nu vet vi inte hur vi ska lyckas med vårt uppdrag när vi blir färre, säger hon.

– Det är oklart exakt hur det blir nästa år och det har inte funnits en bra dialog mellan arbetsgivare och anställda. Många har fått dåligt med information och arbetsgivaren har inte tittat ordentligt på vilka risker det finns med nedskärningarna.

Hon kritiserar hur arbetsgivaren informerat om de kommande nedskärningarna, och anmälde i somras stadsdelsförvaltningen till Arbetsmiljöverket. Efter en inspektion upptäckte myndigheten flera brister på arbetsplatsen, men det blev ändå ett avslag på framställan.

Viktoriya Levin menar att det saknas ett helhets-tänk hos arbetsgivaren:

– Det finns en stor oro bland de anställda att neddragningen på en enhet påverkar andra enheter negativt. Arbetsbelastningen kommer att öka inom andra enheter, vilket kan leda till fler sjukskrivningar och uppsägningar. Ett ärende i Angered är ofta komplext och behöver hjälp från flera enheter, vilket blir omöjligt utan rätt resurser. Det går inte att ha samma resurser här som i centrum eller i Askim.

Avstånd. Under Jonas Sjöstedts besök i Angered nämns avståndet från resten av staden.

– Många ungdomar här har aldrig varit inne i stan, säger en av deltagarna på mötet.

– Vår rädsla är att Angered kommer att tappa mycket kompetens och att det kommer att bli svårt att rekrytera ny personal, för folk kommer att tänka ”vem vill arbeta i Angered?”. Det är en oro som finns. Att det blir en personalflykt, säger Viktoriya Levin med allvar i rösten.

Tar bort grundläggande faktorer

Under hösten är Jonas Sjöstedt på besök i Angered tillsammans med Vänsterpartiets socialpolitiska talesperson Maj Karlsson. Fackliga representanter från socialkontoret är på plats och flera tar upp problemen som är anmärkningsvärda för Angered, där gängkriminalitet och parallella strukturer, såsom lån av privatpersoner med höga räntor, egna rätttegångar, privata religiösa förskolor och egna bötessystem, blir allt vanligare. Jag pratar med flera anställda som inte vill ha med sitt namn i och med det känsliga läget på arbetsplatsen.

– Klimatet ute på gator och torg hårdnar så otroligt mycket på kort tid. Det beror på att vi har folk som inte har möjlighet att bli fullbordade medborgare i vårt samhälle, säger en av de närvarande på mötet.

– Nu tar de bort de grundläggande faktorerna som kan förhindra folk från att hamna i gängkriminalitet,

säger en annan av mötesdeltagarna och syftar på flera nedlagda förebyggande verksamheter.

För alla är överens om att de förebyggande insatserna är viktigast.

– Välfärdsstaten har lämnat Angered i ett vakuum. Andra aktörer har stigit in, som till en viss del är positivt – föreningar och organisationer som satsar på området. Men en del är kriminella grupper och nätverk som styr i mångt och mycket, säger en av deltagarna.

– Tar de bort de här riktade insatserna mot ungdomar så vet jag inte riktigt vilket samhälle som kommer att skapas härute. Utan förebyggande åtgärder skulle socialtjänsten gå på knäna, kommenterar Viktoriya Levin.

Jag pratar med Yvonne Palm, som sitter i Angered stadsdelsnämnd för Vänsterpartiet. Hon är upprörd över nedskärningarna, som hon tillskriver framför allt det borgerliga styret.

– Göteborg styrs numera av Alliansen och kommunerna får inte de resurser som krävs. Det blir smärtsamt tydligt att många medborgare drabbas. Angered har ett eget kapital* på 90 miljoner som styret vägrar låta oss använda, pengar som skulle kunna hjälpa i den här situationen, säger hon. ▶

*Eget kapital

Enkelt förklarar det som ett spar-konto, ett ställe där nämnderna kan ta pengar ifrån när de har ett ökat behov, eller sätta in på när de får pengar över. Tidigare kunde nämnder använda 0,5 procent av det egna kapitalet per år, men högern har strypt möjligheten. För år 2020 är den tidigare principen tillbaka efter hårt förhandlingsarbete från Vänsterpartiet.

Utmaningar. Huvudskyddsombudet Viktoriya Levin nämner flera utmaningar som stadsdelen Angered och socialtjänsten brottas med.

Yvonne Palm
Ledamot i stadsdelsnämnden Angered (V)

Hon ser också allvarligt på det allt mer utarmade föreningslivet i stadsdelen.

– Det förebyggande arbetet, som är så viktigt i Angered, får stryka på foten. Istället för att satsa mer på arbetsmarknadsåtgärder, en god socialtjänst och ett rikt fritids- och föreningsliv, kapas det hej vilt just här. Det kommer att kosta mycket, såväl för den enskilda Angeredsbon som för staden i stort. Alla förlorar på utanförskap och social nedrustning, säger Yvonne Palm och fortsätter:

– Vi har gått från att vara det största och mest föreningstäta området till att föra en tynande tillvaro.

I slutet av oktober har Vänsterpartiet Angered ett möte med flera klubbar, föreningar, fritidsledare, fackliga representanter och Ung Vänster. Många är uppgivna, oroliga och arga. Frustrationen är stor gentemot det borgerliga styret och Alliansens budget i Göteborg, och hur det påverkar ungdomarna i stadsdelen. På mötet enas de närvarande om att mobilisera tillsammans och det startas upp en aktionsgrupp under arbetsnamnet "Angered reser motstånd".

– Det räcker nu, säger Yvonne Palm.

Alliansens budget skapar frustration på flera plan. Jenny Broman, vänsterpartistiskt kommunalråd i Göteborg, nämner att de borgerliga dragit in det höjda försörjningsstödet som barnfamiljer tidigare fått över sommarmånaderna, en reform som Vänsterpartiet var med och införde förra mandatperioden. I de utsatta områdena innebär det här en stor försämring för dem med låg inkomst. Hon är också upprörd över nedskärningarna på just Angereds socialtjänst, som hon tycker är en förutsättning för en fungerande stadsdel.

Hjällbo. Angered har ett av norra Europas största socialkontor. Den största delen är belägen i området Hjällbo.

– Socialtjänsten är till för att skapa mer jämlika förutsättningar för medborgarna och ska fungera som en krockkudde som dämpar smällen när livet krisar. För att skapa mer jämlika förutsättningar är det viktigt att satsa på de förebyggande insatserna. Och om vi ska lyckas med det förebyggande arbetet i socialtjänsten är det jätteviktigt att satsa på att förbättra arbetsvillkoren för socialsekreterarna, säger Jenny Broman.

Många är engagerade

Även om läget ser mörkt ut för Angered's socialtjänst så finns det ljuspunkter.

– Jag har alltid varit stolt över att jag har arbetat i Angered. Angered som stadsdel har inte varit rädda att testa sig fram utan har alltid varit den som varit först ute och testat olika metoder och sätt att arbeta. Det finns så många som är engagerade här, säger Viktoriya Levin.

Ett exempel på var Angered visat framfötterna är projektet med arbetstidsförkortning i Lövgärdet, en

filial till Angered's socialkontor. Personalen fick under nästan ett år arbeta 30-timmars arbetsveckor och utvärderingen visar att det har bidragit till lägre sjukfrånvaro och lägre personalomsättning. Det har också varit lättare att rekrytera erfarna medarbetare till enheten, något som socialtjänsten överlag haft svårt med. Trots de positiva resultaten ser det inte ut som att det blir någon arbetstidsförkortning på socialkontoret, då det saknas en politisk majoritet för förslaget.

– Istället har vi inrättat en särskild samverkansgrupp för att diskutera alternativ till 30 timmars arbetsvecka, säger Camilla Hesselroth, områdeschef för individ- och familjeomsorg.

Tillbaka på socialkontoret i Hjällbo ska jag avsluta intervjun med Helen Edenryd, men först vill hon nämna den stora potential som finns hos befolkningen i Angered.

– Vi har en stor andel ungdomar och ungdomar för med sig en massa bra om vi bara ger dem möjligheten. Vi har ju framtiden här.

TEXT & FOTO: **AGNES STUBER**

*"Ungdomar
för med sig
en massa
bra om
vi bara
ger dem
möjligheten."*

Med stadiga steg i politiken

– Nu är det upp till oss att driva fackrörelsens värden i de politiska rummen och göra samhällsdebatten rimlig igen. Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson Ali Esbati är redo för fight.

När jag träffar Ali Esbati på hans arbetsrum i riksdagen har klockan just ställts om till vintertid. Novemberregnet smattrar mot fönsterrutan och Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson erkänner att han knäckte sin första julmust häromdagen.

– Haha, ja jag vet att det är tidigt. Jag har en ganska avslappnad inställning till julen. Mitt tips är att inte bli nedmalen av krav på att allt ska vara perfekt. Det kanske är blasfemiskt att säga, men jag brukar alltid gilla mellandagarna för att andra inte jobbar så mycket, och då får jag inte så mycket mail. Då får jag tid att sträckläsa böcker, vilket gör mig lyckligare.

Men det finns tillfällen och ställen då det måste finnas krav. Där det måste vara ordning och reda.

Arbetsplatsen är ett av de ställena. Fram till oktober i år har 34 människor dött på svenska arbetsplatser. 40 om man räknar med människor som inte ingår i den svenska arbetsmarknaden men omkommit i arbete i Sverige.

– Sverige har varit i världsklass när det gäller att minimera olycksantal och öka säkerheten inom industrin. Nu ser vi hur dödsolyckorna ökar igen. Vissa byggen är till exempel rena dödsfällor. Orsaken är bland annat långa underleverantörskedjor.

Nu har ordning och reda lagts ut på entreprenad och resultatet blir att ingen äger ansvaret menar Ali Esbati.

– Den som vinner en upphandling har jättebra ordning och reda, men den som faktiskt gör arbetet är inte anställd där utan anställd i andra eller tredje hand, hos någon som tas in för att ”fixa en grej”. Och det är då det brister i säkerhetstänk och kunskap.

Nu ser vi hur dödsolyckorna ökar igen.

Arbetsmarknad och fack

Ali Esbati jobbade med fackliga frågor redan under sin tid på norska tankesmedjan Manifest. Efter att han kommit in i Sveriges riksdag för Vänsterpartiets räkning, som ersättare 2013, fick han direkt efter valet 2014 en plats i arbetsmarknadsutskottet, där han ser fram emot att sitta kvar. ▶

Ali Esbati vill att de fackliga frågorna ska få större plats i samhällsdebatten.
- De flesta vuxna jobbar större delen av sin vakna tid, ändå är det väldigt lite av de frågorna som syns i TV och radio.

För den som inte är en av Ali Esbatis nästan 35 000 Twitter-följare kan nämnas att det är en mix mellan söta katter och retweets av långa marxistiska essäer han postar. Men även vassa politiska analyser. Inte sällan är det just på Twitter han ställer de politiska motståndarna mot väggen.

Nu vill han se att både riksdag och regering gör en kraftsamling för att stoppa döden på arbetsplatserna och minska olyckorna.

– En del bolag är rent kriminella rakt igenom. Vi behöver förbättra arbetet gällande arbetslivskriminalitet. Arbetsmiljöverket måste få ett tydligt uppdrag att inspektera mera. Skyddsombudsuppdraget måste förbättras. Till exempel måste regionala skyddsombud kunna komma in på arbetsplatser där det finns kollektivavtal men ännu ingen medlem i facket.

Socialdemokraterna har fortfarande en stark dominans inom den fackliga rörelsen framhåller han. De uppfattas fortfarande som ”Partiet” – i singularis.

– Det är inget att sitta och gnälla över, vi behöver förändra det genom eget arbete och vi är många som försöker göra just det. Det ska vara naturligt att vara fackligt aktiv och vänsterpartist. Vi har ju många medlemmar som arbetar fackligt, men vi behöver bli bättre på att prata fackliga frågor på till exempel partiföreningsmöten.

Han framhåller att Vänsterpartiet har en väldigt noggrann och övervägd arbetsmarknadspolitik, men att frågorna inte får tillräcklig plats i media.

– Det är ju helt vansinnigt. De flesta vuxna jobbar större delen av sin vakna tid, ändå är det väldigt lite av de frågorna som syns i TV och radio.

Antirasism en tidig drivkraft

Idag har rasismen och de snabbt växande klyftorna istället berett vägen för en höger som visar en råare sida. I nyhetsflödet är det ofta bilden av ”det otrygga Sverige” och ”tuffa tag” som får

Det ska vara naturligt att vara fackligt aktiv och vänsterpartist.

gå före frågor som lett fram till just det: Växande klassklyftor, demontering av välfärden – och inte minst – förfallet av den svenska modellen.

När Ali Esbati själv gick med i Vänsterpartiet, i början av 1990-talet, gjorde han det på grund av sitt antirasistiska engagemang. Då hade Ny Demokrati just gjort entré i riksdagen.

– Jag har alltid varit vänster men det som gjorde att jag tog steget och gick med var i hög utsträckning Ny demokrati, och vad som då kändes som ett plötsligt uppfammande av främlingsfientlighet och rasism. Det blev en borgerlig regering 1991 och det var mycket som förändrades väldigt fort.

Projektet Ny Demokrati havererade. Idag har istället SD pressat sig upp i rekordsiffror och ett blåbrunt block tar form i riksdagen. Och det är inte bara i sin arbetsvardag Ali Esbati märker detta. Ali Esbati var en av dem som tog sig levande från Utöya. Något har hänt med samhällsklimatet sedan dess, konstaterar han.

Om Ali Esbati:

Ålder: 42 år

Familj: En dotter, 8 år

Bor: Årstadal i Stockholm

Läser: Mycket och gärna. Just nu *Oppermanns* av Lion Feuchtwanger

Tittar på: Mycket på HBO och Netflix, just nu *Succession*

Favoritreform förra mandatperioden: Att vi justerade gränsen för statlig skatt, så några fler fick betala den

– Det har helt klart gjort att saker blir mer nära och alarme-
rande på mer än bara en intellektuell nivå. Ett samhällsklimat
som är hetsigt, där det sprids påståenden om en PK-konspira-
tion och om muslimer som tar över, sänker på ett omedelbart
sätt trösklarna för en annan typ av agerande från folk. Inte att
alla går och skjuter någon, men någon som kanske redan är labil
eller på gränsen gör värre och farligare saker än vad den annars
skulle ha gjort.

Flyttar fram sina positioner

Han menar att de var många som hoppades att terrordådet
på Utöya skulle leda till ökad debatt om högerpopulism och
rasism, och om hur den vuxit i både Sverige och våra grann-
länder.

– Ska man summera har det tyvärr inte blivit så. Det blev
snarare att många krafter av det slaget flyttade fram sina posi-
tioner – normaliseringen fortgick kanske ännu snabbare.

Men han poängterar att det finns motstånd. Trender vänder.
Det har exempelvis gått sämre för både norska Fremskrittspar-
tiet och Dansk Folkeparti på senare tid, och en tydligare och
starkare vänster växer fram.

– Det finns starka ljuspunkter idag, säger han bestämt.

– Vi blev inte ett av världens mest jämlika länder av en
slump, det var vi i vänstern och arbetarrörelsen som drev fram
det. Schyssta arbetsvillkor ska vara en självklarhet i Sverige.
Jämlikheten är en av de viktigaste nycklarna för att inte bara
förändra människors liv, utan också förändra samhällsklima-
tet och debatten. Särskilt nu, när socialdemokraterna tappat
kursen, är det upp till oss att tvinga in arbetarrörelsens värden
tillbaka in i de politiska rummen och göra världen rimlig igen.

TEXT & FOTO: AGNES STUBER

Sedan den här texten skrevs har ytterligare tre dödsfall skett på
svenska arbetsplatser.

Landet runt

FOTO: AGNES STUBER

Lyckade vänsterdagar

Vänsterdagarna i år rymde mer än 70 punkter, med allt från introduktion till kommunala nämndeuppdrag till seminarium om den helautomatiska lyxkommunismen.

En av helgens höjdpunkter var utan tvivel LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldssons tal. Han lyfte fram kampen för ekonomisk rättvisa, och kampen mot fascism och högerextremism som frågor där Vänsterpartiet och LO står varandra nära. Ett närmare samarbete mellan Vänsterpartiet och LO vore bra för alla som vill se ett mer solidariskt och rättvist Sverige.

Talet var också historiskt rent symboliskt, eftersom det är första gången som en LO-ordförande talar på en V-kongress eller på Vänsterdagarna.

Ökad trygghet med hbtq-diplomering

Region Västerbotten har efter påtryckningar från Vänsterpartiet börjat med hbtq-diplomering i regionens verksamheter. Diplomeringen startades 2015 och har sedan dess systematiskt införts från regionens folkhälsoenhet. Hbtq-diplomerade verksamheter finns inom bland annat psykiatri, ungdomsmottagningar, familjecentraler, onkologi, geriatrik, ledningsstab och patientnämnd.

- I nuläget är 40 enheter inom regionen hbtq-diplomerade. Varje termin har ca 5-8 verksamheter möjlighet att påbörja hbtq-

diplomeringen, berättar LiseLotte Olsson, regionråd i Västerbottens län.

För att enheten ska bli diplomerad krävs att alla medarbetare deltar, inklusive ledning, och att enheten skickar in en handlingsplan för hur arbetet med hbtq, normer och jämlikhet ska fortsätta i verksamheten.

- I våras genomfördes en utvärdering av diplomeringen där det sågs att många var nöjda och att diplomeringen hade lett till ökad trygghet - både i patientmöte och i arbetsmiljö, säger LiseLotte Olsson.

FOTO: DAVID LEMANDER

Med landsbygden i fokus

I Hörby i Skåne hölls i oktober en landsbygdskonferens i regi av Vänsterpartiet.

Syftet med konferensen var att lyfta den landsbygds politik som Vänsterpartiet driver idag, men också med ett framtidsytande perspektiv på hur den borde se ut framöver och hur den skulle kunna ta större plats i exempelvis partiprogrammet. Det var stort fokus på infrastruktur och samhällsservice på landsbygden. Många deltagare kom från de små partiföreningarna i länet såsom Eslöv, Hörby, Höör, Svalöv och Bromölla.

- Vi tog upp frågeställningar som är viktiga för mindre orter. Inledningen med ekologin och föreläsaren Thomas Arnström gav också värdefulla perspektiv kopplat till naturvård och ekologi som var väldigt intressanta, säger Samuel Johansson, gruppleddare för Vänsterpartiet Bromölla.

Vinster till alla, inte bara till de rikaste

Redan inför valrörelsen 2018 började Vänsterpartiet Värmdö hålla i boklotterier. Eftersom det varit så uppskattat har partiföreningen fortsatt och håller boklotteri ungefär var tredje vecka i Gustavsbergs centrum.

- Böckerna är begagnade och insamlade från våra medlemmar och lotterna är gratis. Det är vinst på varje lott och på lotten står en liten text om ekonomisk rättvisa, miljö och vikten av återbruk, säger Liv Simonsen, politisk sekreterare för Vänsterpartiet Värmdö.

En bra dag delas det ut runt 50 böcker, framförallt barnböcker. Det är alltid fina och hela böcker som läggs fram på ett snyggt sätt.

- Man kan se att nyfikenheten väcks hos många som annars bara skulle gå förbi. Framförallt får vi så mycket lättare kontakt med människor när vi erbjuder något roligt.

FOTO: LIV SIMONSEN

Mer jämlikhet

På Jämlikhetsforumet i Gävle fanns bland årets föreläsare Lotta Johnson Fornarve och Liman El Jalil, som tog upp situationen i Västsahara, Barbro Andersson från Kommunal som talade om löneskillnader mellan kvinnor och män, Göran Dahlgren, som visade hur vinstintressen står i konflikt med målet om vård för behov, samt Johanna Rickne som pratade om sexuella trakasserier på den svenska arbetsmarknaden.

Även John Lapidus föreläste om hur det privata tar från det gemensamma i vården. Det bjöds också på underhållning med musik på kvällen med bandet Kollision.

Publiken kunde ha varit större, men ett snitt på cirka 40 deltagare är ganska okej i Gävle.

Tips!
Du har väl
inte missat LO:s
jämlikhetsutredning?
Du hittar den på
lo.se!

Adjöken adjö till vårdbolaget Frösunda

Vänsterpartiet Sundbyberg har drivit en uppmärksam kampanj mot vårdföretaget Frösunda under en längre tid. Nu har staden ingått förlikning med företaget.

Vårdföretaget Frösunda AB tog över äldreboendet Ekbacken år 2016, vilket gav negativa konsekvenser. Både personal och anhöriga rapporterade om missförhållanden. Företaget hyvlade också anställningar och äventyrade de boendes hälsa på olika sätt. Vänsterpartiet drev på för att staden skulle riva avtalet med

Frösunda. Efter två Lex Maria-anmälningar valde en enig äldre nämnd att till slut bryta med företaget. Beslutet överklagades av Frösunda, men nu har äldre nämnden fattat ett beslut om att staden och företaget ingår i en förlikning.

- Vi ser positivt på att tvisten nu är löst. Det är verkligen en lättnad att vi är av med Frösunda. Vi ska inte ha vårdföretag i Sundbyberg som väljer vinst framför personalens och äldre hälsa, säger Moisés Ubeira, kommunalråd för Vänsterpartiet i Sundbyberg.

På tröskeln till en ny kris?

De återkommande finanskriserna har avslöjat det kapitalistiska systemets brister. Trots det står vi återigen inför en finansbubbla som kan spricka. Rött har djupdykt i vad som hänt och varför.

Det börjar med en viskning. I april 2007 går investeringsfonden New Century, som specialiserat sig på att spekulera med bostadslån, i konkurs. Ett halvår senare når aktieindexet Dow Jones en ny rekordnivå. Året därpå kollapsar Lehman Brothers, en av USA:s största investmentbanker.

Pärbandet av händelser bakom finanskrisen 2008 verkar tydligt så här i efterhand. Som ett skenande tåg mot en bergvägg. Ändå viftades varningssignalerna undan. Bara något år tidigare förklarade Robert Lucas, Nobelprisvinnare i ekonomi, att världen ”löst problemet med att motverka lågkonjunkturer”.

Bakom de krångliga termerna, de avancerade finansiella produkterna, dolde sig enorma risker. Krisens pris blev högt för vanliga människor. När det finansiella pyramidspelet rasade var det redan för sent. Minustecknen på börsskärmarna i världens finansiella noder slog ut hela samhällen. Bubblan sprack och vi vaknade upp med en kollektiv knut i magen.

När skalvet efter 2008 års finanskris lagt sig hoppades många inom vänstern att den ekonomiska debatten skulle ta

en ny riktning. Flera länder mötte lågkonjunkturen med stimulanser, offentliga investeringar i till exempel infrastruktur och satsningar på välfärd. Och något började hända. Nya vänster rörelser vann terräng runt om i världen: Podemos i Spanien, Syriza i Grekland, Occupy Wall Street i USA.

Allt fler ifrågasatte kapitalismens centrala antaganden och den nyliberala, högerdominerade ekonomins teorier. Förutom John Maynard Keynes nämndes även Karl Marx och Karl Polanyi – också i etablerade medier. Men luftfickan av kritik blev kortvarig. Varken partier till vänster eller de nya politiska rörelserna lyckades knuffa debatten åt rätt håll. I själva verket utblev konkurrerande perspektiv – dogmerna låg fast.

Ett förändrat samhälle

Nu hopar sig molnen än en gång vid horisonten, vi står på tröskeln till en ny kris.

I oktober i år varnade Internationella valutafonden, IMF, för att den globala tillväxten blir den lägsta sedan finanskrisen. Enligt Statistiska centralbyrån sjönk industrins investeringar under

det första kvartalet 2019 med över en fjärdedel jämfört med föregående år. Det är den största avvikelsen mellan prognos och utfall på närmare ett decennium.

Dessutom är Sverige det land i västvärlden där klyftorna ökat snabbast. 1980 var Sverige världens mest jämlika land, men i dag har alla nordiska och flera europeiska länder mer jämnt fördelade inkomster. Faktum är att vi har den största ojämlikheten, mätt med så kallad ginikoefficient, sedan mätningarna inleddes på 1970-talet.

Annorlunda uttryckt: Samtidigt som vi står inför en ny ekonomisk kris har samhället förändrats i grunden.

Vi har all anledning att vara oroliga. Liknande mönster som orsakade den stora finanskrisen för ett decennium sedan håller på att upprepas. Samhället har blivit än mer beroende av finansmarknader och spekulation på aktier och värdepapper – finansialiseringen har accelererat. Dessutom är de politiska underströmmarna skakigare än på länge. USA och Kina utövar ett lågintensivt handelskrig med oklar utgång. I skrivande stund har Storbritannien ännu inget avtal med Europeiska unionen om att lämna samarbetet.

Konsekvenserna kan bli katastrofala. Vad skulle hända i dag – och vilka svar har vi?

Nationalekonomen och författaren Stefan de Vylder har profilerat sig som en av de tydligaste kritikererna av den otyglade kapitalismen. I boken *Världens springnota* från 2009 nystar han i finanskrisens orsaker från ett vänsterperspektiv. Hans slutsats är glasklar: Ekonomiska kriser slår hårdast mot folk med små inkomster. Nu menar han att läget för världsekonomin är sämre än på länge.

– Vi har en situation med sjunkande tillväxt i ett antal låg- och medelinkomstländer. Dessutom riskerar de olika politiska hoten att försämra en redan sviktande världsekonomi. Jag förstår faktiskt inte varför finansmarknaderna tar så lätt på situationen.

– Vi har ett läge där världens ledare är mer oberäknliga. Det räcker med en tweet för dramatiska förändringar och nya ekonomiska spelregler. Alla de här hoten, oförutsägbarheten, gör att jag tycker att det ser väldigt illa ut.

Vi står dåligt rustade

Enligt Stefan de Vylder är det direkt avgörande hur nästa kris hanteras. Annars riskerar hela samhällen att trasas sönder och klyftorna förvärras.

– Det finns stora störningar inom världshandeln. Hela det regelverk vi byggt, till exempel via WTO, riskerar att krascha. Jag tror inte att vi står inför en

FOTO: BENGT OBERGER

Stefan de Vylder
Nationalekonom och
författare

global kollaps, utan snarare en sjunkande tillväxt, ökande arbetslöshet och uppblåsande kriser. Dessutom står vi dåligt rustade om vi går in i en lågkonjunktur.

I många länder har statsskulder staplats på hög sedan förra finanskrisen, samtidigt som länderna har stora budgetunderskott. Kombinationen är destruktiv och omöjliggör i praktiken en offensiv finanspolitik för att stimulera ekonomin vid lågkonjunktur. Samtidigt har många år med låga räntor, en expansiv penningpolitik, tömt centralbankernas verktygslådor. Stefan de Vylder menar att ekonomierna riskerar att gå i baklås.

– De som skulle kunna stimulera ekonomin med finanspolitik, till exempel Tyskland och Sverige, vill inte göra det – och de som skulle vilja kan inte. Den låga investeringsviljan i världen gör att penningpolitiken med extremt låga räntor framför allt har byggt upp bubblor på aktie- och fastighetsmarknader, förklarar han.

Även om ekonomiska kriser genom historien – börskraschen 1929, svenska fastighetskrisen på 1990-talet och finanskrisen 2008 – skiljer sig åt finns det gemensamma drag. Vi kan kalla det en bubbelekonomi. Först blir investerare förtrollade av en ny teknologi eller ett värdepapper. När allt fler hoppar på tåget går priset på tillgången upp – det skapas en boom. Snart försvinner all försiktighet, investerare blir extremt riskbenägna. Så småningom når värderingarna rekordnivåer. Tidiga investerare

som säljer i tid gör enorma vinster, men när bubblan slutligen spricker sjunker värdet på tillgången snabbt. Krisen slår till med full kraft.

Ofta reduceras stora omvälvningar till enskilda händelser, som om de uppstår ur intet. Men verkligheten fungerar inte så. För att greppa ekonomin, liksom makten över ekonomin, behövs ett längre perspektiv. Perioden från 1980-talet till i dag kan beskrivas som en nyliberal epok, där idén om avreglerade marknader och privatiseringar impregnerat stora delar av det politiska fältet.

Samförstånd mellan arbete och kapital

Enligt sociologen Immanuel Wallerstein lyckades liberalismen som ideologiskt projekt omvandla de två konkurrerande ideologierna – socialism och konservatism – till varianter av liberalism. Efterkrigstidens samsyn kring keynesianismen – en ekonomisk modell där staten stimulerar vid lågkonjunktur – fungerade som ett samförstånd mellan arbete och kapital. Men kapitalismen i sig utmanades inte, dess underliggande motsättningar kvarstod.

Liberalismens löften har heller inte infriats. Tvärtom har det skapat en maktkoncentration av ägandet i kombination med att vinsterna ökat på bekostnad av löner. Samhällen har dragits isär. ►

"För många människor är det lättare att föreställa sig jordens undergång än kapitalismens kollaps."

*Gordiska knuten

Enligt legenden fanns det i den grekiska staden Gordion en knut, som satt fast i en oxkärra. Knuten var så komplicerad att ingen kunde lösa upp den.

I dag uppenbarar sig kapitalismens motsättningar genom att kapitalismen är global, att kapitalägare kan utöva makt bortom enskilda länder. Demokratins räckvidd har krympt och det är svårare att styra och reglera marknader och kapital.

Stefan de Vylder menar att vår tids variant av kapitalismen präglas av att "svansen viftar på hunden".

– Vi har en global ekonomi där svansen – de nerlösa, kortsiktiga finansmarknaderna – viftar på hunden, det vill säga produktion, välfärd och sysselsättning. Men vad och vilka är det som styr svansen?

– För politiker är det en tvångströja att finansmarknaderna reagerar så snabbt och negativt på saker som vi från vänsterperspektiv skulle tycka var schyssta reformer. Inkomstutjämning, skatt på förmögenheter eller arv. Men då hotar finansmarknader med straff genom försvagad valuta och fallande aktiekurser.

Maktförhållanden skiftar form

Enligt Samir Amin, egyptisk-fransk ekonom, måste kapitalets vinster kopplas till hur den ekonomiska makten är fördelad mellan länder. När det skapas en ny marknad, eller när en ny typ av industri växer fram, uppstår nya former inom kapitalismen. Stora teknologiska språng hänger ihop med långa perioder av vinster för kapitalägare. Tänk: ångmotorn, förbränningsmotorn, mikrochip, internet, artificiell intelligens. Det gör i sin tur att maktförhållandena inom ekonomin skiftar form. För vår tids explosion av finansiella tjänster har det resulterat i en global variant av kapitalism med snabba och destruktiva växlingar.

Samir Amins poäng är att varje kapitalistisk period, varje kris, är resultatet av maktförhållanden inom och mellan samhällen. Det påverkar också hur politiken kan agera i relation till ekonomiska intressen. Insikten är viktig för att förstå dagens maktförhållanden – och hur vänstern kan möta kriser.

Förhoppningarna om att finanskrisen 2008 skulle markera vändpunkten och ge vänstern chansen att bryta ny mark uteblev. I dag ser vi snarare hur en ny, nationalistisk och konservativ höger definierar politiken och debatten. Eller som filosofen Slavoj Žižek formulerat det: För många människor är det lättare att föreställa sig jordens undergång än kapitalismens kollaps.

Så vad kan vänstern göra för att definiera nästa kris – och föreslå reformer för att tygla kapitalets

makt? Först och främst måste krisens orsaker sättas i relation till konsekvenserna för människor runt om i världen. Spekulationen och vinstkalaset inför en kris har nämligen en prislapp. Arbetslöshet, växande klyftor och ökade motsättningar mellan människor.

Tanken om att möta lågkonjunkturer med offentliga investeringar är rimlig för att hantera kriser kortsiktigt. Jobb, välfärd och människors vardag måste trots allt försvaras. Men det vore ett misstag att nöja sig med det. Globaliseringen av kapitalet, dess makt över politiken och demokratin, kräver att vi har en idé om hur vi vill förändra systemet i sig.

– En keynesiansk sysselsättningspolitik, kombinerad med ett återtagande av offentlig kontroll över alla privatiserade välfärdsmarknader, försvåras av att kapitalet är så flyktigt och mäktigt som i dag. Det är lite som att försöka pressa in tandkrämen tillbaka i tuben, säger Stefan de Vylder.

– För att skapa legitimitet för en ekonomisk politik som trots allt skiftar kursen och vinner förtroende behövs allianser mellan människor som både ogillar och hotas av dagens växande klyftor. Vi måste börja någonstans, även om det låter som gamla socialdemokratiska reformer från 1970-talet.

Egentligen är det självklart. Kapitalismens inre motsättningar omöjliggör ett hållbart och jämlikt samhälle. Den gordiska knuten* förblir olöst. Just därför måste vi våga kritisera mer än bara symptomen av en djup orättvis ekonomi, vi måste angripa orsakerna. Det gäller inte minst klimatfrågan. Att den oljebaserade tillväxten gynnar fåtalet kortsiktigt står i direkt motsättning till mänsklighetens existens. Det handlar om makt, intressen och motsättningar.

Konkreta reformer krävs

Kriser och bubblor är inte avvikelser i det kapitalistiska systemet – de är i allra högsta grad en del av det. Orsakerna måste därför ses som destruktiva motsättningar inom det kapitalistiska systemet. För att vända trenden krävs några konkreta reformer. En krispolitik som satsar på välfärd och långsiktiga, hållbara investeringar. Spekulation på aktier, värdepapper och finansiella produkter måste regleras och beskattas för att kunna bäddas in i ekonomin i stort. Demokratin måste helt enkelt bli herre över ekonomin – också globalt. Även om det är svårt och tar tid.

Och visst finns det utropstecken i samtiden som trots allt väcker hopp. I USA har Bernie Sanders lyckats knuffa in frågan om löntagarnas makt inom företag till mitten av den politiska dagordningen. Klimatfrågan flätas samman med rättvisa och jämlikhet – och en kritik av kapitalismen. Det rör på sig.

Svaret på kriser måste bli politiska rörelser som konkretiserar det teoretiska. Som inte köper det rådande ekonomiska systemets teoretiska luftslott. Det kräver att frågor om ekonomi blir ideologiska, att samtalet om hur vi ska ha det tillsammans demokratiseras. Politiska allianser måste byggas på att knyta samman människor som i grunden har samma ekonomiska intressen. Alternativet måste vara projekt som sätter människors vardag i politiskt ljus: arbetet, stadsdelen, fritiden. Först då kan samhället och ekonomin bli en demokratisk fråga.

För när krisen slår till, när viskningen blir ett skrik, slår de där kurvorna, staplarna och minus-

tecknen mot människor av kött och blod. Och av den anledningen är det inte mer än rätt att vi också har makten.

Kapitalismens natur är att återuppfinna sitt uppdrag, återskapa urkraften som är kapabel till både innovationer och förstörelse. På aktieskärmar, i styrelserum, i slutna sällskap. Men de återkommande kriserna avslöjar systemets brister, når in i dess själva nervcentrum. Där avslöjar de en viktig sanning: Kapitalismen är ingen ohejdbar naturkraft, en forsande ström vi står handfallna inför. Samhället går att förändra, ekonomin går att organisera annorlunda. Eller med science fiction-författaren Ursula K. Le Guins ord: "Vi lever under kapitalismen. Dess makt tycks oundviklig. Liksom den gudomliga makten hos kungar. Men varje mänsklig makt kan bekämpas – och förändras av människor".

TEXT: DANIEL MATHISEN

ILLUSTRATION: MIA FERNAU

*"Varje
mänsklig
makt kan
bekämpas
– och
förändras
av män-
niskor."*

Kreativiteten verkar va oändlig när det gäller att undvika att rapportera om VAD stora massprotester protesterar om, men jag vill ändå dela in den här elefant-i-rummet-journalistiken i dess tre vanligaste modus operandi!

fem år i landet krävs idag för att få svenskt medborgarskap

"Fem"

säger mannen som nyss fått ett sjukdomsbesked

gått från den virile till den fragile

"fem är mitt turnummer

five years, stuck on my eyes,

mina fem sinnen, jag bryr mig inte om något sjätte

men ge mig en femte årstid"

Fem år

Kristus fem sår

Femur, människans lårben som bär hennes ryggrad

"Fem"

säger den sjuke

"Är ju ändå bara ett tal"

"Vi måste uppvärdera det svenska medborgarskapet"

anser moderaterna

"genom att förlänga väntetiden för

den som vill bli formellt officiellt svensk

måste vara semistatslös, semirättslös i några år

för att sedan eventuellt upptas i välfärdsstaten, gemenskapen"

som om människorna var tidlösa

tidlösa är en blomma människan kan dö av

först slår den mot magen

människan kastar upp sig själv

människan rinner ur sig själv

vätskebrist

den femte planeten från solen är Jupiter

vars ögas storm ser oss deformerar

deformationen ligger alltid i betraktarens öga

värdet ligger alltid i betraktarens öga

munnen som talar om det okränkbara människovärdet

och ögat som vakar eller vaktar eller vaxar

vår hud till alienslem

gör människor tidlösa

gapar ur den sjukes Janusansikte

ELLEN NORDMARK

INSTAGRAM: @LN.NORDMARK

Anneli Jordahl är aktuell med sin nya bok *Orm med två huvuden* - som sin vana trogen handlar mycket om klass.

"Med åldern stiger min politiska ilska"

Som en av våra främsta arbetarförfattare kämpar Anneli Jordahl ständigt för att lyfta klassbegreppet i sitt författarskap. Hon vill att det ska bli coolt att snacka klass igen.

För 13-åringen Anneli Jordahl fanns det ett sken av biblioteket i Alexandria över biblioteket i den lilla byn Alstad på Söderslätt utanför Trelleborg. Ja okej, det var kanske inte pelarsalar utan en helt vanlig kommunal bibbla, men böckerna fanns där och hon fick sitta ifred med en trave bredvid sig. Där låg Vilhelm Mobergs *Utvandrarsvit*, Jules Vernes *En världsomsegling under havet*, Kitty och seriealbumen om Asterix och Obelix. Och där bredvid henne fanns bibliotekarien Karin Andersson, som beskrivs med en sådan kärlek och respekt i hennes nya bok *Orm med två huvuden*. Som vanligt när det gäller Anneli Jordahl är klass ett starkt bärande tema.

För vad hände med den demokratiska visionen om bildning för alla? Vad hände med litteraturens och bildningens plats i samhället, vad händer när skolan nedmonteras och barnen från Alstad inte längre går i samma skolor som de i Falsterbo, för så var det ändå när Anneli Jordahl gick i skolan. Åtminstone där möttes man över klassgränserna.

Orm med två huvuden har fått många fina recensioner, men Victor Malm i Expressen tycker att Anneli Jordahl överdriver när hon skriver att hon vet att hennes berättelser om en ensamstående

mamma som jobbat som hembiträde sannolikt kommer att recenserar av någon som växt upp med hembiträde.

– Jag känner igen tonen. Var och en som skriver gör det egentligen utifrån sin egen klassuppfattning. Det blir bifall om det sammanfaller, kritik annars. Jag har otaliga exempel på när medelklassen lyssnar välvilligt, medelklassen är ju ganska fin på det sättet, men de förstår inte alltid.

Klassamhället av idag

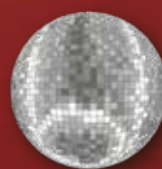
Nyligen deltog Anneli Jordahl i en rätt inflammerad Facebook-diskussion om den mexikanska filmen *Roma*, där regissören Alfonso Cuarón skildrar sin uppväxt i 1970-talets Mexico City genom hushållerskan Cleos ögon. Anneli Jordahl störde sig på att flera skrev "Det är en film som bara är kärlek".

– Då gick jag in i kommentarsfältet och tog hushållerskan Cleos parti och skrev att hon var idealiserad och att det borde finnas någon scen där hon fick rasa ut. Hon är ju en fånge i den här rika överklassfamiljen och det är regissören medveten om.

De andra i kommentarsfältet fick det till att Cleo hade valt detta liv själv och var helt nöjd med det. En kvinna skrev att det

1967 Fick en lillebror sju år gammal i Avesta. Blev mindre ensam.

1974 Var städerska på biblioteksfilialen i skånska byn. Nyckeln i min ägo. Hängde jämt där och läste.

1979 Var au pair i New York. Gick på Studio 54.

Fru Klass. – Jag går och väntar på att något ska hända. Det måste bli inne att vara fackligt aktiv för unga, säger Anneli Jordahl.

"De kvinnliga arbetarförfattarna var oerhört ensamma."

finns ju något som heter yrkesstolthet och det hade hon Cleo, och även butlern i filmen *Återstoden av dagen*.

– Då kände jag att det började hetta i hela huvudet så arg blev jag, säger Anneli Jordahl.

Hon drar ännu ett exempel på klassamhället av idag, som det visar sig i hennes eget liv. Hon är på middag hos goda vänner. Alla kommer från gedigen medelklass och Anneli berättar en anekdot om hur hemskt det var när hon framträdde i Östersund och paret som hennes mamma en gång jobbade åt, som piga och hushållerska, kommer dit.

– Kvinnan går fram till mig och visar bilder på min mamma och säger helt uppspelt "din mamma var så renlig". Hade hon sagt "hon var så duktig" eller "hon var så trevlig" hade jag inte reagerat, men detta var mer än jag stod ut med.

– Hursom, jag sitter där på middagen med mina vänner och berättar historien och förväntar mig att de ska reagera som jag: "Men vad menar de, vad är detta?" men istället säger de: "Men Anneli, du anar inte hur de kan lukta". Sedan utbytte alla minnen av hur hemskt deras hembiträden och barnflickor hade luktat. I den stunden kände jag mig väldigt ensam.

Anneli Jordahl är en av de författare som lyft in klassbegreppet i svensk litteratur i vår tid. Hon

är noga med att påpeka att de är många. Susanna Alakoski, Eija Hetekivi Olsson, Kristian Lundberg, Göran Greider med *Arbetarklassens återkomst*, men hon håller med om att hennes bok *Klass – är du fin nog*, som är raka intervjuer, haft betydelse. Och hon är nöjd med att ha varit med och satt ljus på klass kopplat till kön.

– Om vi ser historiskt har ju klassbegreppet tillhört männen. De kvinnliga arbetarförfattarna var oerhört ensamma. Maria Sandel, Maja Ekelöf och Moa Martinson. Det var liksom männen som räknades.

En ny våg klasslitteratur

– Men i den här nya vågen av klasslitteratur på 2000-talet har det hänt mycket. Då klev det in hur många kvinnor som helst. Åsa Linderborg, Susanna Alakoski, Lo Kauppi, jag, Jenny Wrangborg. Klassbegreppet togs över av kvinnorna.

Ändå sitter det hårt att få klass på banan igen. Den amerikanska författaren bell hooks, som själv är både kvinna, svart och kommer från arbetarklassen, kallar klassbegreppet "the uncool subject". Istället är det feminism, klimat, antirasism och hbtq-frågor som lockar de stora demonstrationerna nuförtiden.

1980 Flyttade till Stockholm.
Blev fritidsledare i Vårby gård.

FOTO: THRON ULLBERG

1985 Tog fil. kand. i litteraturvetenskap. Gick några terminer samtidigt som Sara Danius.

2003 *Klass – Är du fin nog?* gavs ut. Tilltalades därefter Fru Klass.

– Man kan trycka upp t-shirts med antirasism, feminism och klimat – men att skriva heja arbetarrörelsen, det skulle inte hända idag, säger Anneli Jordahl.

Varför är det så att klass är "ocoolt" och vad gör vi åt det?

– Inga människor kan undgå att se att vänstern är väldigt upptagen med att hacka på varandra, inom sin egen grupp. Jag ska kliva åt sidan snart, men inga unga människor har ännu hittat på de nödvändiga snärtiga slogans vi behöver för klass. Inte än i alla fall.

– När de väl kommer fram och pratar klass då hör inte medelklassen, som styr över det offentliga rummet, det. När Alexander Mahmoud hade sitt sommarprat hörde de bara "invandrare" fast han pratar klass så det ryker om det.

Till den nya internationella arbetarlitteraturen hör den franske författaren Édouard Louis som fått stor uppmärksamhet med *Vem dödade min far* och *Att göra sig kvitt Eddy Bellegueule*, som starkt skildrar ett oerhört lidande och förnedring för sin familj på samhällsbotten. Samtidigt finns ofta schabloniserade framställningar av arbetarklass som inte gör annat än super, äter flintastek på campingplatser och åker till Ullared och handlar, och mycket få skildringar av den bildningsivrande, intellektuella arbetarklassen.

– Jag har ju vuxit upp med en mamma som nu sitter med sin väninna Tuula, båda är utslitna av hårt fysiskt arbete, och diskuterar om sista delen av Karl Ove Knausgårds *Min Kamp* är bra egentligen.

– Alla lokalvårdare behöver inte, och kan inte, vara Maja Ekelöf, men det är ett stort problem med konst och kultur att det fortfarande i hög grad skapas av en akademisk medelklass och riktar sig till en akademisk medelklass. Normen vill läsa om normen.

– Den riktiga överklassen är också ofta karikerad. Alltid lite snåla och kyliga. Liksom arbetarklassen är överviktig och super. När arbetarklassen skriver om sig själva med någon slags oförutsägbarhet och beskriver människorna mera komplext, så avkrävs de ofta en förklaring. Varför betar de sig så här?

– I Alexandra Pascalidou's bok *Mammorna* visade det sig till exempel hur olika de här mammorna var, men hur fort de föll ner och hamnade i ekonomiska svårigheter, och då fråntogs sin särskildhet och sina nyanser, säger Anneli Jordahl.

I somras besökte hon sin hemby, Alstad. Naturligtvis var biblioteket nedlagt. Och när hon bodde i Katrineholm för ett

par år sedan berättar hon att hon såg unga brudar som var som hon en gång var:

– Sura och ensamma, men de satt där på biblioteket som jag gjorde med en hög böcker framför sig. Nu har det biblioteket också lagt ner. Jag undrar var de tar vägen nu?

– Det första politikerna sparar in på är kultur. Det första Moderaterna gjorde i Sigtuna, där jag bor nu, och där de tog över efter sossarna, det var att stänga konsthallen och dra ner på tjänsterna på kulturskolan.

Att försöka erövra kulturen

Anneli Jordahl återkommer ständigt till hur det är att försöka erövra kulturen när ingen av föräldrarna har gått i gymnasiet. En aktuell rapport från Statens medieråd visar att läsningen går ner kraftigt bland barn och det kommer särskilt att drabba de barn som inte kommer från läsvana hem.

– Ja, det är så oroande. Finns kulturskolorna och biblioteken så finns ju möjligheten, även om man inte har det hemifrån. Om allt

2005 Köpte hus i byn Bie i Katrineholm. Skrev skönlitterärt.

2009 Debuterade som romanförfattare med boken *Jag skulle vara din hund (om jag bara finge vara i din närhet)* om Ellen Keys hemliga kärlek.

2015 Fick författarlägenhet i Sigtuna. Stipendium på livstid.

det där försvinner har vi i ännu högre grad en kulturklass som kommer från så homogena förhållanden att demokratin är hotad. Demokrati handlar ju om att alla är representerade.

– För mig handlar det här inte om mig, jag har ju fått chansen att ta mig fram. Jag tänker på de unga som växer upp i tuffa områden nu.

Vi är tillbaka vid det där "ocoola" med klass igen. Vad behöver hända?

– Jag önskar att det verkligen kliver fram någon ur arbetarleden, en kvinna, som är rasande och vältalig. Det finns redan några förstås. Ulla Andersson är till exempel en idol för mig. Hon är en av dem som tar ner allt på rätt nivå och pratar om klass och om kvinnors villkor.

– Och de här nedskärningarna inom skolan och kulturen måste bara stoppas. Kan man gå till kulturskolan, kan man gå till biblioteket, finns en fungerande skola för alla med lärare

som orkar, då får man ett språk och en röst som kan göra sig hörd.

– En röst jag saknar nu är också de kulturkonservativa som faktiskt bryr sig om konst och litteratur och bibliotek. De måste också säga ifrån. Annars sitter vi snart där med bara idrottsanläggningar och shoppingcenter och det ekar tomt i själen.

Varför är inte vreden mot klassorättvisorna större? Vreden mot utstämplingen, orättvisorna och stigmatiseringen?

– Jag går och väntar på att något ska hända. Det måste bli inne att vara fackligt aktiv för unga, och stå upp för sina arbetskamrater.

– Med åldern stiger min politiska ilska. I väntan på det skriver jag.

TEXT: ÅSA MATTSSON FOTO: AGNES STUBER

Anneli Jordahl

Ålder: 59 år

Bor: Sigtuna

Gör: Författare, kulturjournalist, föreläsare i klass- och genusfrågor, svensk arbetarlitteratur och samtidsprosa. Litteraturkritiker i Aftonbladet och Sydsvenskan. Har varit ordförande i stiftelsen Ivar Lo-Johanssons personliga pris.

Aktuell med: Boken *Orm med två huvuden*

Urval av böcker:

- *Klass – är du fin nog?*
- *Var kommer du ifrån?*
- *Välkommen till tippen!*
- *Låt inte den här stan plåga livet ur dig, Mona*
- *Som hundarna i Lafayette Park*
- *Augustenbad en sommar*
- *Att besegra fru J*

Recensioner

Skör och viktig längtan

Matthias och Maxime
Regi: Xavier Dolan

RÖTT
RÖTT
RÖTT

FOTO: TRIART

FILM. Två gungor slänger vilset i vinden. En bil kör över dubbelstreckade linjer. Xavier Dolans *Matthias & Maxime* handlar om att tro sig veta vem man är när livet plötsligt visar en någon annan.

– Det här är inte vi? säger de gamla vännerna när en kyss på lek i en kompis studentfilm väcker dem ur stelnade former och skapar förvirring sista tiden innan Maxime flyttar till Australien. En feminist kanske kommer att irritera sig över de lätt demoniserade kvinnorna i filmen, men den fina gestaltningen av skör längtan är viktigare.

**VINN
EN
BOK!**

Skriv till oss vad du tycker om det här numret. Adressen hittar du på sidan 2. Du kan också lösa korsordet på baksidan och ha chans att vinna en bok.

Befriande budskap för vänstern

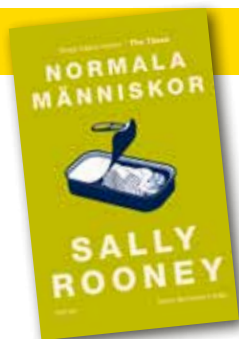
Helautomatisk lyxkommunism
Aaron Bastani (Verbal)

RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT

BOK. Klyftor, krig och klimatkris. Framtiden tycks inte alltid särskilt ljus. Enligt Bastani finns det dock alla skäl att se den an med tillförsikt: Inom en generation kommer vi att kunna leva i ett hållbart överflödssamhälle. Det "enda" som krävs är att vi tar makten över resurserna och tekniken.

Han ägnar mycket tid åt att, ganska övertygande, argumentera för sin optimism – kanske inte tillräckligt mycket åt just maktfrågorna. Sammantaget är det ett befriande budskap för en vänster som allt för ofta tycks ha gett slaget om framtiden förlorat på förhand.

Normala människor
Sally Rooney (Bonniers)

RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT

BOK. Rik tjej med trasslig familjesituation möter knegarkille med hjärta av guld, passion uppstår. Rooneys roman har hylats, men också kritiserats för schablonmässiga familje- och klassrelationer. Syftet är nog snarast att renodla det särskilda i erfarenheten av den tvåsamma relationen.

Genom att sätta allt annat inom parantes skapar hon ett slags kärlekens fenomenologi som är både drabbande, insiktsfull och i bästa mening romantisk.

This world sucks. So I made my own
Nattskiftet
(Placenta)

RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT

BOK. Lisen Haglund, aka Nattskiftet, har äntligen gett ut en bok med sina illustrationer. Full med snygga, stilerade svarta och rosa bilder och både roliga, mörka och stärkande budskap.

Bilderna är edgy och råa. De är feministiska och det ligger ett stort rockigt "Fuck off" över hela stämningen i boken.

Nattskiftet startades som ett projekt på Instagram 2014, kolla in på @nattskiftet.

FOTO: NONSTOP ENTERTAINMENT

The Farewell
Regi: Lulu Wang

RÖTT
RÖTT
RÖTT

FILM. En vemodig och dyster film om en sann lögn: Billis farmor Nai Nai har obotbar cancer, men släkten väljer att inte berätta för farmodern. De samlas alla i Kina för att ta farväl, med ett bröllop som förevändning. Det är en fin skildring av ett mer kollektivistiskt tänk, men tyvärr blir det aldrig riktigt någon topp och de humoristiska inslagen som ska lätta upp stämningen är inte så roliga.

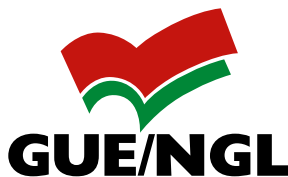

FOTO: JFC FILMS

The Nightingale
Regi: Jennifer Kent

RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT
RÖTT

FILM. *The Nightingale* är en film om kolonialismens brutala våld och ondska. Irlandska fången Clare och den svarta allt i allon Billy finner varandra efter att ett par soldater dödat Clares man och barn. Tillsammans ger de sig in i djungeln och på jakt efter dessa kolonialmaktens ståt-hållare. Det är en mörk film, inget för fredagsmyset, men väldigt värd att se. Inte minst för att fotot är fantastiskt och naturen storslagen, mitt i allt det skitiga och hemska.

Europeiska förenade vänstern/Nordisk grön vänster
Parlamentariska gruppen - EUROPAPARLAMENTET

Att rädda liv är inte ett brott

Malin Björk
EU-parlamentariker

Den 31-åriga sjökaptenen Carola Rackete blev i juni världskänd efter att hon fört iland 40 människor på flykt på den italienska ön Lampedusa. I strid med internationell sjörätt förvägrades Racketes fartyg Sea-Watch 3 att lägga till på italiensk mark. Carola Rackete greps och riskerar nu femton års fängelse för denna "kriminella verksamhet".

I början av oktober bjöd vi i vänstergruppen och den gröna gruppen Carola Rackete för att tala till oss ledamöter i utskottet som ansvarar för EU:s migrationspolitik. Efteråt hölls också en manifestation utanför parlamentet, till stöd för människor på flykt och alla de frivilliga som hjälper människor på flykt men som förföljs, grips och åtalas för människosmuggling eller andra påhittade brott.

För Carola Rackete är tyvärr långt ifrån ensam om att åtalas för att ha hjälpt människor på flykt. Flera av dem som höll tal under manifestationen vittnade om hur deras praktiska solidaritet lett till åtal.

Danske Salam Aldeen berättade om när han under hösten 2015 åkte till Grekland för att hjälpa till att ta emot flyktingar som kom via Turkiet. En dag greps han av grekisk polis som ville att han skulle skriva under ett dokument. Eftersom dokumentet var på grekiska förstod han inte vad som stod i det och vägrade skriva under. Efteråt fick han reda på att det stod att han erkände sig skyldig till människosmuggling. Trots att han inte skrev under pappret åtalades Salam och tvingades vara kvar i Grekland i två år i väntan på rättegång, innan han till slut friades. Idag driver han ett flyktingcenter för kvinnor och barn på den grekiska ön Lesbos. Myndigheterna försöker ständigt stänga ner centret med hänvisning till "bristande hygien", trots att det är vida känt att situationen på det statliga flyktinglägret Moria på samma ö är mycket värre.

Den belgiska journalisten Anouk Van Gestel berättade om hur även hon åtalats för människosmuggling efter att ha låtit två personer på flykt bo hemma hos sig. Två personer som i brist på härbärge sov i en av Bryssels parker. Till slut friades även hon.

Carola Rackete själv framhävde sin bakgrund som marin-forskare som bland annat åkt till Arktis. Hon satte vår tids migration i samband med klimatkrisen, den globala och ökande ojämlikheten och rovdriften på planeten. Gör vi inte de radikala förändringarna som behövs för att stoppa klimatförändringarna kommer klimatflyktingarna att öka drastiskt, också som en konsekvens av ökade konflikter. Och det tål att

"När jag ställde mig upp i ett flygplan 2014 för att försöka stoppa en deportation, blev det inga rättsliga påföljder."

understrykas att vi i den rikaste delen av världen inte bara är de största utsläpparna men också de som säljer de vapen som används i världens konflikter.

Förföljelsen av de som i handling visar sin solidaritet är inget annat än ett försök att lägga en våt filt över det stora engagemang som så många känner. Istället för att uppmuntra solidaritet ska vi alla oroa oss för att vi kanske kommer bli jagade av polis och ställda inför rätta. När jag ställde mig upp i ett flygplan 2014 för att försöka stoppa en deportation, blev det inga rättsliga påföljder. När Elin Ersson några år senare stoppade en utvisning på ett liknande sätt åtalades och dömdes hon.

Medan samhällsklimatet när det gäller flyktingmottagande blir allt tuffare från nästan alla politiska håll, står vi i vänstern fast vid att Sverige och Europa måste fortsätta vara en fristad för människor på flykt. Vi måste fortsätta leva upp till internationella konventioner och vi får aldrig kriminalisera flyktingsolidaritet. Att rädda liv är inte ett brott. Det måste skrivas in i lag både i Sverige och på europeisk nivå.

Malin Björk om varför hon ser fram emot att jobba i EU-parlamentets miljöutskott:

- 1.** Klimatet är vår tids ödesfråga och ett område där vänsterns systemförändrande politik behövs allra mest, så det känns fantastiskt att ha fått en plats i det här utskottet, i hård konkurrens med många intresserade. Vänsterpartiet har ju tidigare jobbat i EU-parlamentets miljöutskott med både Jonas Sjöstedt och Jens Holm, så det är lite som att komma tillbaka också, att vi tar plats här igen.
- 2.** Vi i vänstern inser att klimat- och miljöarbetet måste breddas. Vi vet att det handlar om ekonomi, handel, migration och feministisk kamp - inte bara om tekniska lösningar och procentsatser. Jag är stolt över att vara en feministisk och socialistisk kraft i EU-parlamentets klimatarbete. Tillsammans med övriga vänstern kommer vi att sätta blåslampa både på EU-kommissionen och medlemsländerna för en betydligt radikalare politik.
- 3.** Miljöutskottet är numer parlamentets största och politiskt tyngsta utskott, och vi måste ta plats just där för att kunna driva på för en offensiv rödgrön politik om vi ska klara klimatet och den biologiska mångfalden.
- 4.** Jag tycker att klimatkampen bär på något oerhört hoppfullt. Det är väldigt många som nu är beredda att vända upp och ner på den rådande ohållbara ordningen och kräva stora förändringar. Det är alltfler som ansluter sig till vänsterns krav om att sätta stopp för kapitalismens rovdraft och ändra den ekonomiska politiken, av den enkla skäl att planetens överlevnad kräver det!

										HAN HAN	FRI- STÄD- ERNA	BOND- BRUDEN PÅMINT OM	↖	
										↗				
										SÖVDE BEPPE				
										FÖRE- GICK REGGAE EN SEAN				
										↗				
										PAPPER- ARK KRYSS- FÄGEL			RUNT EKE- TORPS BORG	
SLAG- ORD	DRAMA QUEEN	↖ EGGADE ÄR A & O	↖ SKÄRPA	AMOS	SOCKRA	↓	↖ ÄR OFTA RÄTT SKYL	OFÖR- VÄGEN	ENGA- GERA MÄKLAT					
OÄTBAR PIROG	↗				VÄDRA	↗					SITTA I FORAR- SÄTET			
↗				SÄMRE SEDERNA BLEV TEMPO							PÅ TAL? RÄTT SLÖ		↗	
VERS- FÖTTER- NA							SEOUL- KARETA DIET			POP-ÖL HAPPE- NING				
KRETA- TOPP			DRESSYR- MOMENT POSTAT					SINGEL MEN INTE SOLO						
↗					SKENA	EN VAR GREDE- LIN				HÅL I TÄCKET			PÅ AXE- VALLA	
POLON- IUS DOTTER		& BÄG- SKYTT		TUGG- RUM				SAMLAR FLAM- LÄNDARE		LJUDIT ÄNYO STILFULL				
BLEV SALIS- BURY					OS I LILLE- HAMMER			HÖJA RÖSTEN	↗			INITI- ATIV		
DREV MED POLISEN	BOX- HOLMS- BO		FÖRBI- SER	EFTER- MÄLEN						KAN STÅ PÅ SPEL				
TILL NAMNET	↗	↗					EN MILJON cm2			PÅ DEN TIDEN		GEMÅL MELLAN PI & KOPPA	↗	
↗				GAMLA STÖTAR	GÅ I SJÖN	FRÖS GREK. MARS						PÅ VÄG FRÅN RYSS- LAND	HÅRDA ORD	INGET FÖR STOR- BONDE
KEX ELLER KEX		HULDRAN BOMMAD						ÖVER- JÄST BIRA	DÅLIGA STÄM- NINGEN BLÖT GUD					
LJUD FRÅN VINDEN GÅLDADE			FÖRE- DROG ORUP							SURRADE UTAN REP				
↗							DROG FÖR- KÄMPEN					GRISS- INI- GRUND		
FALLS PER DEF- INITION			LILLA UPP- SKOVET							HOPPAS PÅ TUR				niklas. aurngrunn @gmail. com

VINN EN BOK! Lös korsordet innan 16/1 och skicka in lösningen till oss. **Skriv också vad du tycker** om detta nummer - vad är bra och vad behöver vi tänka på? Rätt lösning och bästa recension av det här numret vinner. Adressen hittar du på sida 2. Du kan vinna: *Jag kommer med stryk* av Nanna Johansson eller *This world sucks. So I made my own* av Nattskeftet.